

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Receiving visits in Dutch prisons: a study on the determinants and consequences of prison visitation

Berghuis, M.L.

Citation

Berghuis, M. L. (2022, June 23). *Receiving visits in Dutch prisons: a study on the determinants and consequences of prison visitation*. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3421468>

Version: Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3421468>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Nederlandse Samenvatting

(Summary in Dutch)

Het ontvangen van bezoek in detentie

Een studie naar de determinanten en gevolgen van gevangenisbezoek in Nederland

Achtergrond en doel

Een van de voornaamste manieren om zinvol contact met familie en vrienden te hebben tijdens de detentieperiode is door gevangenisbezoek. Diverse theorieën geven aan dat het ontvangen van bezoek tijdens detentie heel belangrijk is voor het leven in en na detentie. Empirische studies bevestigen dit ook grotendeels (o.a., Bales & Mears, 2008; Cochran, 2012; Mitchell et al., 2016; Monahan et al., 2011; Reidy & Sorensen, 2020), wat heeft geleid tot een toenemende roep van beleidsmakers en de dagelijkse gevangenispraktijk om het gevangenisbezoek te stimuleren. Toch leiden niet alle resultaten van de beschikbare empirische studies tot eenduidige conclusies. Ten eerste is er nog maar weinig bekend over de heterogeniteit van bezoek. Belangrijke vragen zijn wie er wel of niet bezoek ontvangt, hoe vaak iemand bezoek ontvangt, en van wie? Bovendien weten we nog weinig over welke rol bezoekomstandigheden kunnen hebben op het leven in en na detentie. Ten tweede zijn veel van de bestaande onderzoeken uitgevoerd in de VS, wat het effect van gevangenisbezoek buiten deze context onduidelijk maakt. Daarnaast is onderzoek naar gevangenisbezoek ingewikkeld omdat ervaringen met bezoek divers zijn en onderzoekers zelden uitgebreide informatie hierover tot hun beschikking hebben. Tot slot zijn de sociale- en detentiecontexten waarin bezoek plaatsvindt complex. Dit onderstreept de noodzaak van grondig onderzoek naar het ontvangen van bezoek en de effecten daarvan.

Dit proefschrift beoogt een uitgebreid empirisch onderzoek te doen naar gevangenisbezoek in Nederland. Het is daarmee één van de eerste onderzoeken die bezoek in Nederlandse gevangenissen op een grote schaal heeft onderzocht. Het doel van dit proefschrift is driedelig. Het eerste doel is het geven van een grondig overzicht van de huidige stand van zaken van gevangenisbezoek in Nederland. Voortbouwend op deze contextuele kennis, is het tweede doel het onderzoeken van de mate waarin kenmerken van de persoon en contextuele kenmerken bijdragen aan het (kunnen) ontvangen van bezoek in detentie van diverse relaties en ook hoe vaak deze relaties op bezoek komen. Het derde doel is om te onderzoeken in hoeverre het ontvangen van bezoek gerelateerd is aan wangedrag in detentie en crimineel gedrag na vrijlating.

Om deze doelen te bereiken is gebruik gemaakt van data van de Dutch Prison Visitation Study. Deze studie combineert meerdere databronnen om de complexiteit

van gevangenisbezoek te doorgronden. De data over of, hoe vaak en van wie gedetineerde personen bezoek ontvangen werd verzameld door middel van de Prison Climate Questionnaire van Palmen en collega's (2019). Deze landelijke gegevens waren beschikbaar voor een representatieve groep van meer dan 4.000 volwassenen in detentie. Aan deze gedetineerde personen zijn ook vragen gesteld over hun ervaringen met bezoek. Bovendien was gedetailleerde registratiedata over bezoek beschikbaar voor meer dan 1.000 volwassen mannen gehuisvest in acht gevangenissen verspreid door Nederland. Deze gegevens leverden gezamenlijk longitudinale informatie op over het verloop van bezoek in termen van consistentie en frequentie over de hele gevangenisstraf. Daarnaast zijn door middel van observaties gegevens verzameld over de opzet en organisatie van bezoek in de praktijk. Om de effecten van het ontvangen van bezoek te testen, werd ook informatie over wangedrag in detentie en recidive verzameld uit officiële gevangenis- en strafregisters. Tot slot werden gegevens over diverse kenmerken van gedetineerde personen en gevangenissen die belangrijk zijn voor zowel de determinanten als de gevolgen van bezoek (zoals contact met familie en vrienden voor detentie) in de analyses opgenomen.

In het vervolg van deze samenvatting worden de kernbevindingen van dit proefschrift aan de hand van de drie doelen besproken. De samenvatting wordt afgesloten met aanbevelingen voor beleid en suggesties voor vervolgonderzoek.

Deel I: Bezoek in Nederlandse gevangenissen

Om een overzicht te geven van hoe gevangenisbezoek werkt volgens de Nederlandse wet, het beleid en in de praktijk, is in hoofdstuk 2 de huidige stand van zaken van bezoek in Nederlandse gevangenissen onderzocht. Volgens artikel 38 lid 1 van de Penitentiaire beginselenwet hebben gedetineerde personen recht op ten minste één uur bezoek per week van familieleden of andere personen. In vergelijking met andere Europese landen (bijvoorbeeld België, zie Eechaudt, 2017), kan dit wettelijk minimum als vrij beperkt worden beschouwd. In de afgelopen tien jaar zijn de bezoekmogelijkheden in Nederlandse gevangenissen echter uitgebreid. Gedetineerde personen krijgen meer mogelijkheden om hun kinderen te zien en ze kunnen een extra uur bezoek per week verdienen (maximaal twee uur). Tevens is bezoek zonder toezicht nu ook mogelijk voor personen in voorlopige hechtenis.

In de praktijk zijn de voorwaarden en vormen van bezoek vrijwel gelijk in alle gevangenissen. Over het algemeen zijn gedetineerde personen zelf verantwoordelijk voor het plannen van hun bezoek, zijn de bezoeksalen vrij uniform, worden overal dezelfde bezoekmogelijkheden aangeboden en worden de veiligheidsmaatregelen en procedures op vergelijkbare manier toegepast. Sommige gevangenissen hebben

echter flexibelere regels over wanneer en hoe het bezoekuur wordt ingevuld. Er zijn gevangenen die werken met weekendbezoek, terwijl andere alleen doordeweeks bezoeken hebben. Ook zijn er gevangenen waar gedetineerde personen kunnen kiezen uit verschillende tijdstippen verspreid over meerdere dagen, terwijl andere slechts één tijdsblok op een vaste dag hebben. Verkennende bivariaten analyses geven aan dat zulke verschillen tussen gevangenen, evenals verschillen tussen personen (zoals leeftijd en etniciteit), samenhangen met of en hoe vaak iemand bezoek ontvangt.

Kortom, deel I laat zien hoe de Nederlandse wet, het gevangenisbeleid en de penitentiaire praktijk op het gebied van gevangenisbezoek in de loop van de tijd is veranderd. Beleidsmakers zoeken in toenemende mate naar een evenwicht tussen het waarborgen van de veiligheid van gedetineerde personen en personeel in de gevangenis, en het stimuleren van contact met de buitenwereld. Opvallend is ook de focus van veel beleid en initiatieven in de praktijk op de ouder-kindrelatie en het bieden van meer bezoek mogelijkheden voor kinderen. Tot slot hebben alle personen in detentie recht op één uur bezoek per week, maar kan de praktische implementatie van dit recht er anders uitzien afhankelijk van waar iemand vastzit. Hoewel verkennende bivariaten analyses in hoofdstuk 2 aangeven dat dergelijke verschillen (evenals individuele verschillen) van invloed zouden kunnen zijn op het ontvangen van bezoek, zijn multivariate analyses nodig om te controleren voor de talloze determinanten die mogelijk een rol spelen.

Deel II: De determinanten van het ontvangen van bezoek

In de empirische hoofdstukken 3 en 4 zijn de determinanten van gevangenisbezoek onderzocht aan de hand van multivariate analyses. In hoofdstuk 3 zijn de individuele kenmerken (zoals gezinssituatie) en de criminele geschiedenis van gedetineerde personen gerelateerd aan het ontvangen van bezoek. De resultaten laten zien dat bijna één derde van de gedetineerde personen geen bezoek heeft ontvangen in de drie maanden voorafgaand aan de dataverzameling. Personen die al voor detentie een sterk en groot sociaal netwerk hadden, blijken meer kans te hebben om in de gevangenis bezoek te ontvangen dan personen die voor detentie beperkt contact hadden met hun sociale netwerk, alleenstaand waren of geen kinderen hadden. Ook kenmerken van iemands criminele geschiedenis blijken samen te hangen met het ontvangen van bezoek. Personen met een uitgebreide detentiegeschiedenis ontvangen bijvoorbeeld minder vaak bezoek. Het effect van iemands criminele geschiedenis op het ontvangen van bezoek in detentie is echter klein en afhankelijk van het type bezoeker. Hoewel in eerste instantie bepaalde groepen (zoals

zedendelinquenten) minder vaak bezoek lijken te ontvangen, werd bij het kijken naar specifieke relaties duidelijk dat dergelijke groepen alleen minder vaak bezoek ontvangen van bepaalde relaties. Bijvoorbeeld, in het geval van zedendelinquenten ging het om minder bezoek van kinderen en vrienden.

In aanvulling hierop is in hoofdstuk 4 de focus verbreedt van individuele kenmerken naar meer contextuele kenmerken, zoals gevangenisbeleid en ervaringen tijdens bezoek. In dit hoofdstuk wordt onderzocht in hoeverre praktische-, relationele-, en ervaringsfactoren (d.w.z., ervaringen tijdens detentie) gerelateerd zijn aan of, hoe vaak en van wie gedetineerde personen bezoek ontvangen. De resultaten van de multilevel analyses laten zien (in lijn met hoofdstuk 3) dat het hebben van een sterk netwerk voor of tijdens detentie belangrijk is voor het ontvangen van bezoek. Echter, zelfs als gedetineerde personen sterke relaties hebben met familie en vrienden, kan een verre reisafstand nog steeds de bezoekfrequentie negatief beïnvloeden. Daarentegen blijkt het aanbieden van meer mogelijkheden om bezoek te ontvangen, vooral op gunstige tijden, gerelateerd aan frequenter bezoek. Dit blijkt met name belangrijk te zijn voor bezoek van relaties die mogelijk minder bereid zijn (of in staat zijn) om vrij te nemen van hun werk om op bezoek te komen. Tot slot laten de resultaten zien dat personen die positieve emotionele ervaringen hebben met bezoek vaker bezoek ontvangen, en dan met name van hun partner en familie. Dit lijkt erop te wijzen dat gedetineerde personen een actieve beslissing nemen over hoe vaak ze bezoek ontvangen, deels op basis van hun ervaringen met bezoek.

Samenvattend toont deel II van het proefschrift aan dat praktische-, relationele-, en ervaringsfactoren tegelijk een rol spelen bij of, hoe vaak, en van wie gedetineerde personen bezoek ontvangen. Belangrijk is dat dit deel van het proefschrift laat zien dat het bezoekbeleid van gevangenen de toegang tot fysieke contact met familie en vrienden lijkt te beïnvloeden. Echter, de onderzochte aspecten van het bezoekbeleid bleken minder impact te hebben dan verwacht. Mogelijk komt dit doordat de meeste gevangenen vergelijkbaar beleid hanteren. Het bezoekuur is namelijk doorgaans een uur en vindt doordeweeks plaats. Het is mogelijk dat het bezoekbeleid in contexten waar de verschillen tussen gevangenen groter zijn (zoals in de VS) een grotere invloed heeft op het ontvangen van bezoek.

Deel III: De gevolgen van het ontvangen van bezoek

De empirische hoofdstukken 5, 6 en 7 richten zich specifiek op de vraag in hoeverre het ontvangen van bezoek gevolgen kan hebben op het gedrag van gedetineerde personen tijdens detentie en na vrijlating. In hoofdstuk 5 wordt onderzocht hoe het wel of niet ontvangen van bezoek in detentie, en de bezoekfrequentie per type

bezoeker, gerelateerd is aan agressie en het bezit van contrabande in detentie. De resultaten laten zien dat het ontvangen van bezoek in de gevangenis, en dan vooral bezoek van partner en vrienden, samenhangt met een grotere kans op het bezit van contrabande. Het ontvangen van bezoek hangt niet samen met verbale agressie. Gedetineerde personen die bezoek van vrienden ontvangen hebben tevens minder kans op het vertonen van fysieke agressie. Daarentegen verhoogt wekelijks bezoek van vrienden de kans op het vertonen van agressie richting spullen (d.w.z., vernieling). Wellicht dat deze bezoeken stressvol of frustrerend zouden kunnen zijn. De bezoekfrequentie hangt niet samen met het bezit van contrabande. Dit impliceert dat wie er op bezoek komt een belangrijkere verklaring lijkt voor het bezit van (met name drugs-gerelateerde) contrabande dan hoe vaak iemand bezoek ontvangt.

In hoofdstuk 6 wordt de relatie tussen gevangenisbezoek (van partner, familie, vrienden, kind(eren) en professionals) en wangedrag in de weken voor, tijdens, en na het ontvangen van bezoek binnen individuen onderzocht. De resultaten laten zien dat er geen extra risico is op wangedrag in de weken voorafgaand aan een bezoek. Het risico neemt toe (tot 18% hoger) in de weken na een bezoek en vervolgens keert het terug naar het gemiddelde niveau. Dit patroon werd gevonden voor incident-rapporten die betrekking hadden op het bezit van contrabande. Bezoek had weinig tot geen effect op verbale en fysieke agressie en het overtreden van gevangenisregels. De effecten van bezoek varieerden op basis van wie op bezoek was gekomen. De sterkste effecten zijn gevonden voor familiebezoek en bezoek van professionals (zoals advocaten). Mogelijk worden bezoeken van professionals als stressvol, frustrerend, of teleurstellend ervaren omdat deze bezoeken met name het risico op agressie-gerelateerde overtredingen verhogen. Ten slotte laten de resultaten zien dat wanneer een persoon vaak bezoek ontvangt, hij geen verhoogd risico loopt op het krijgen van een incident-rapport in de weken na bezoek. Mogelijk zijn deze frequente bezoeken van relaties die gedetineerde personen steun bieden, waardoor de 'schadelijke' effecten van bezoek getemperd worden.

In hoofdstuk 7 staat de vraag centraal in hoeverre patronen van bezoek – d.w.z. verschillen in de timing, frequentie en consistentie van bezoek tijdens detentie – samenhangen met crimineel gedrag na vrijlating. De volgende vijf groepen konden worden onderscheiden op basis van bezoekregistratiegegevens over de periode twee jaar voor vrijlating: 1) geen bezoek (21%), 2) sporadisch bezoek (d.w.z., een consistent, laag aantal bezoeken, 18%), 3) afnemend bezoek (d.w.z., een afname van het aantal bezoeken voorafgaand aan vrijlating, 20%), 4) toenemend bezoek (d.w.z., een toename van het aantal bezoeken in de maanden voor vrijlating, 27%) en 5) frequent bezoek (d.w.z., een consistent, hoog aantal bezoeken, 14%). De resultaten

laten zien dat de groepen die een consistent, hoog aantal bezoeken of een toename van het aantal bezoeken in de maanden voor vrijlating ontvangen minder kans op een veroordeling voor overtredingen binnen zes maanden na vrijlating. Dit werd ook gevonden voor ernstige overtredingen. De bezoekpatronen van de overige groepen waren niet gerelateerd aan recidive. Dit wijst erop dat niet zozeer het ontvangen van bezoek in detentie de kans op recidive vermindert, maar het ontvangen van consistent, frequent bezoek ontvangen, met name net voor vrijlating, de kans op recidive vermindert. Binnen twee jaar na vrijlating lijkt het effect af te zwakken, want dan zijn bezoekpatronen voor geen enkele groep gerelateerd aan recidive. Mogelijk werkt het ontvangen van bezoek vooral als een ‘landing spot’: door het ontvangen van bezoek worden belangrijke relaties onderhouden die gedetineerde personen direct na vrijlating kunnen helpen, maar deze zijn niet in staat om op de langere termijn de kans op recidive te beïnvloeden.

De resultaten van deel III laten zien dat er een complexe relatie is tussen het ontvangen van bezoek en wangedrag tijdens detentie en na vrijlating. Ten eerste omdat de relatie verschilt afhankelijk van wie op bezoek komt. Ten tweede omdat de relatie niet altijd positief is; zo lijkt het ontvangen van bezoek gerelateerd te zijn aan een toename in het bezit van contrabande en zijn bezoeken mogelijk stressvol of verontrustend. Echter, het ontvangen van frequent bezoek of een toename in bezoek voor vrijlating – vergeleken met geen bezoek ontvangen – hangt wel samen met een vermindering van (ernstige) overtredingen na vrijlating, althans op de korte termijn.

Beleids- en praktijkaanbevelingen

De resultaten van dit proefschrift hebben verschillende implicaties voor het gevangenisbeleid en de praktijk. In het bijzonder geeft dit proefschrift belangrijke aanknopingspunten voor het bestuurlijk akkoord “Kansen bieden voor re-integratie” (2019) waarin staat dat gedetineerde personen ondersteund zullen worden met het opbouwen, onderhouden, en verstevigen van een ondersteunde sociaal netwerk. Dit proefschrift biedt aanknopingspunten voor het realiseren van deze drie doelen, namelijk het opbouwen, onderhouden, en verstevigen van het contact met de buitenwereld.

Allereerst laten de resultaten zien dat bepaalde groepen mogelijk extra ondersteuning nodig hebben voor het opbouwen van een ondersteunend sociaal netwerk tijdens hun detentieperiode, zoals: oudere gedetineerde personen, alleenstaande, en personen niet geboren in Nederland. Door deze groepen intensiever te begeleiden door bijvoorbeeld ze te verbinden met andere sociale instanties zoals

vrijwilligersorganisaties of gemeenten, kunnen deze personen geholpen worden bij het opbouwen van een ondersteunend sociaal netwerk tijdens detentie.

De bevindingen van dit proefschrift impliceren dat het toegankelijker maken van bezoek gedetineerde personen kan helpen in het *onderhouden* van hun sociaal netwerk. Door bezoeken te verspreiden over verschillende tijden en dagen (ook in het weekend), zouden personen in detentie meer relaties kunnen zien, en dat zou kunnen helpen met het onderhouden van diverse relaties.

Op basis van dit proefschrift kan gesteld worden dat andere maatregelen nodig zijn om personen in detentie te helpen bij het *verstevigen* van hun sociaal netwerk. Om de bezoekfrequentie te vergroten, zijn de bevindingen van dit proefschrift duidelijk: plaats personen dichterbij hun sociale netwerk. Daarnaast kan gesteld worden dat het huidige wettelijke minimum voor bezoek mogelijk te beperkt is om relaties tijdens detentie te versterken. Momenteel mogen gedetineerde personen één uur bezoek per week, met een maximum van twee uur per week (wat alleen geldt voor personen die goed gedrag vertonen). Een uitbereiding van bezoeken vereist substantiële wijziging in het dagprogramma en logistiek binnen de gevangenis muren, maar toch zijn dergelijke veranderingen minder duur en ingrijpend dan wat vaak nodig is voor andere initiatieven. Wellicht zouden beleidsmakers kunnen onderzoeken wat de populaire bezoektijden zijn en investeren in het uitbreiden daarvan. Ook lijken investeringen in het verbeteren van de bezoekervaring kansrijk voor het verhogen van de bezoekfrequentie.

Ten slotte is een belangrijk onderdeel van het bestuurlijk akkoord niet noodzakelijkerwijs het opbouwen en verstevigen van alle sociale relaties, maar het focussen op ondersteunende en positieve banden. Terwijl er in de praktijk veel investeringen zijn geweest in de ouder-kind relatie, laat dit proefschrift zien dat ook partners belangrijke sociale contacten zijn. Meer aandacht voor deze bezoekers lijkt belangrijk. Naast partners, laten de resultaten van dit proefschrift zien dat de bezoekers die regelmatig op bezoek komen mogelijk ondersteunende relaties zijn. Het is daarom belangrijk om te blijven screenen en monitoren of en hoe vaak gedetineerde personen bezoek ontvangen.

In lijn met het idee dat niet alle sociale banden ondersteunend of positief zijn, heeft dit proefschrift laten zien dat sommige relaties het risico op wangedrag kunnen vergroten. Echter niet alle bezoekers brengen dezelfde risico's met zich mee, en daarom lijken strenge maatregelen rondom bezoek niet bevorderend. Bovendien lijkt bezoek onder strenge voorwaarden minder effectief te zijn voor het terugdringen van recidive (Turanovic & Tasca, 2021). Een manier om deze risico's te verkleinen en tegelijkertijd het sociaal netwerk in stand te houden en te versterken, is door middel

van videobezoeken. Aan het begin van dit proefschrift (2017) waren videobezoeken alleen toegestaan onder specifieke omstandigheden en behoorde dit niet in alle gevangenissen tot de mogelijkheid. Maar inmiddels – dankzij de wereldwijde COVID-19 pandemie – zijn faciliteiten voor videobezoeken nu beschikbaar in alle gevangenissen. Hoewel deze bezoeken niet noodzakelijk de veiligheidsrisico's en institutionele kosten verminderen (Renaud, 2014), tonen sommige internationale onderzoek wel voordelen aan van het gebruik van videobezoek als aanvulling op het gevangenisbezoek (Brown et al., 2014; Murdoch & King, 2020; Tartaro & Levy, 2017). Er is meer onderzoek nodig om te weten hoe videobezoeken worden ervaren en in hoeverre deze bezoeken kunnen bijdragen aan het welzijn en gedrag van gedetineerde personen en hun sociaal netwerk.

Suggesties voor toekomstig onderzoek

Dit proefschrift heeft onze kennis over gevangenisbezoek vergroot door het ontvangen van bezoek in al zijn verscheidenheid te onderzoeken vanuit verschillende perspectieven. Tevens zijn eerder gestelde onderzoeksvragen beantwoord voor de Nederlandse context en er is ingegaan op nieuwe onderzoeksvragen. Hiervoor zijn geavanceerde analysetechnieken gebruikt met gedetailleerde survey- en registratiedata voor een grote groep gedetineerde personen. De bevindingen van dit proefschrift roepen ook nieuwe vragen op, welke aandacht verdienen in toekomstig onderzoek.

Allereerst blijkt het ontvangen van bezoek een persoonsafhankelijke ervaring te zijn, wat ook implicaties heeft voor de gevolgen van het bezoek op gedrag. Terwijl dit proefschrift meerdere kanten van bezoek heeft onderzocht, zou toekomstig onderzoek zich kunnen focussen op mogelijk verklarende aspecten van het verloop van bezoek, bijvoorbeeld wat er tijdens het bezoekuur gebeurt. Ook door steeds meer actoren (zoals bezoekers en gevangenispersoneel) mee te nemen in het onderzoek kan meer inzicht worden verkregen in de processen rondom bezoek. Er is weinig bekend over deze onderwerpen, vooral in Nederland.

Tevens heeft dit proefschrift laten zien dat het ontvangen van bezoek niet altijd een positief invloed op gedrag in detentie heeft, maar mogelijk wel op het welzijn van personen in detentie. Theorie en eerder onderzoek suggereert dat het ontvangen van bezoek gevoelens van stress en depressie kan verminderen, en het risico op zelfmoord of zelfbeschadiging in de gevangenis kan verkleinen (Liebling, 1999; Monahan et al., 2011; Poehlmann et al., 2008; Van Ginneken et al., 2019), maar empirisch onderzoek is schaars, vooral bij gedetineerde mannen. Eveneens is de

impact van gevangenisbezoek op familie en vrienden van gedetineerde personen een onderbelicht onderwerp en zou wellicht interessant zijn voor vervolgonderzoek.

Tot slot heeft dit proefschrift belangrijke inzichten gegeven in de determinanten en gevolgen van het ontvangen van bezoek voor een grote en representatieve steekproef van gedetineerde personen in Nederland. Echter voor een aantal analyses met registratiedata zijn analyses uitsluitend onder mannelijke gedetineerden gedaan. Vervolgonderzoek op aanvullende data zou kunnen nagaan of de bevindingen uit dit proefschrift te generaliseren zijn voor vrouwen in detentie. Mogelijk zijn er andere determinanten van bezoek voor vrouwen omdat de samenstelling van bezoekers vaak anders is in inrichtingen met vrouwen dan mannen en vrouwen hebben vaak een andere rol in het gezin (Casey-Acevedo & Bakken, 2002; Fuller, 1993). Bovendien doordat er weinig vrouwelijke inrichtingen zijn in Nederland kunnen vrouwen ver weg van huis worden geplaatst (Brouwers & Sampiemon, 1988).

Conclusie

Dit proefschrift heeft laten zien dat het belangrijk is om frequent bezoek te kunnen ontvangen omdat degene die regelmatig bezoek ontvangen minder kans hebben op recidive in de eerste zes maanden na vrijlating. Ook laat dit proefschrift zien dat partners mogelijk een belangrijke schakel zijn in het sociale netwerk van gedetineerde personen. Tevens heeft dit proefschrift inzichtelijk gemaakt hoe bezoek in detentie kan worden gefaciliteerd waardoor meer personen bezoek kunnen ontvangen en de bezoekfrequentie kan worden verhoogd. Maar dit betekent niet noodzakelijk dat er positieve effecten ontstaan. De crux voor het gevangenisbeleid en de praktijk is dan om te zoeken naar een balans tussen het waarborgen van veiligheid en orde in de gevangenis en het bevorderen en in standhouden van een ondersteunend sociaal netwerk.

